

Mantelliefde

ANNEMARIE OSTER

Mantel liefde

Uitgeverij Podium
Amsterdam

© 2022 Annemarie Oster
Omslagontwerp Alexandra de Vries
Typografie Sander Pinkse Boekproductie

ISBN 978 94 6381 150 7

www.uitgeverijpodium.nl

*Als je overmorgen oud bent
Wie zal dan je bed opmaken?
En wie doet je kleine zaken
en wie zorgt er voor je brood?
En wie zal er bij je waken
op de avond voor je dood?*

JULES DE CORTE

De eerste ontmoeting met mijn man, van wie ik op dat moment niet kon bevroeden dat hij dat ooit zou worden, vond plaats rond de eeuwwisseling. Op kunstenaarssociëteit De Kring. Althans, ik hoorde zijn studentikoze stemgeluid van boven aan de trap toen ik, voorgedaan door een oude vriend, op weg was naar de uitgang.

‘Zag, dat mág niet, hoor! Zomaar mee met een vreemde meneer!’

Ik moest erom lachen. Het is altijd vleierend als iemand in je geïnteresseerd is, zeker als je een gescheiden vrouw bent van tegen de zestig.

Een paar weken later, weer op de sociëteit, stelde hij zich bij de bar aan me voor: ‘Weet je nog, die brutale aap die je laatst nariet op de trap.’

Ik was uit met een vriendin, maar door mij behendig naast een pilaar te manoeuvreren en vlak bij me te gaan staan, zijn arm om die pilaar, had hij haar buitenspel gezet.

Na enige tijd droop ze af om haar heil elders te zoeken. Onder vriendinnen gaan mannen voor.

Met al even luide, parmantige stem vroeg hij of ik iets wilde drinken.

Naar hem opkijkend zag ik een opgeschoten jon-

gen met krulhaar en een quasi-arrogante uitdrukking op zijn gezicht. Quasi, want later zou ik inzien dat er ook een zekere schroom in die oogopslag had geschemerd, hij zijn verlegenheid stond te overlachen, dat hij zich flinker voordeed dan hij was. Maar te druk met het bepalen van mijn eigen houding had ik daar op dat moment geen oog voor.

Onmiddellijk daarop onthulde hij ongevraagd zijn beroep: 'Ik ben advocaat.'

De advocaat droeg een double breasted pak in Prince de Galles-ruit met te brede schoudevullingen. Het jasje slobberde om zijn leest, net als de broekspijpen waarvan de omslag tot halverwege de goedgepoetste schoenen golfde.

Een brede grijns week niet van zijn gezicht.

Wat ik uitvoerde wist hij niet precies. Een soort actrice, dacht hij, en daarnaast kinderboeken- of kookboekenschrijfster. Of zoiets.

'Goh,' hoorde ik mezelf op onverbloemd verbolgen toon zeggen, 'je hebt wel een hoge dunk van me!'

Ach, hoe kon hij weten dat ik vurig hoopte als columnist en als schrijfster, jawel, als mens, serieus te worden genomen. Zonder acht te slaan op mijn geërgerde gezicht stak hij een sigaar op. Dat mocht toen nog.

Misschien was het beter geweest als ik me zo snel mogelijk uit de voeten had gemaakt; wie zit er nu te wachten op wrevelig makende teksten, maar juist als iemand iets zegt wat me niet bevalt, ben ik tegen beter weten in geïntrigeerd.

En ach, suste ik mezelf, hij bedoelt er vast niks mee, komt uit een andere wereld, leest andere kranten dan die waarvoor ik schrijf.

Naarmate we elkaar beter leerden kennen, zou ik gaan inzien dat hij alleen maar vervuld moet zijn geweest van zijn missie: die actrice/kinderboeken-schrijfster 'versieren'.

Sterker, ik was zijn 'project', zoals een van zijn vrienden me later zou onthullen; hij ambieerde een vrouw van zijn leeftijd met een eigen leven. Haar beroep deed er niet zoveel toe, als ze maar iets voorstelde en hij niet te veel omkijken naar haar zou hebben.

We schoven aan achter de bar. Terwijl hij de consumpties bestelde bekeek ik zijn profiel, een merkwaardige mengeling van jong en oud. Wat een tegenstelling: dat door het leven getekende gezicht, omlijst door rossig blond, jongensachtig krulhaar. Zou hij het verven?

Ik was niet de enige die zich dat afvroeg, tot in lengte van jaren hebben zijn tennisvrienden (de meesten inmiddels kaal of grijs) hem ermee gepest.

Maar, eenmaal verliefd gingen wij naar dezelfde kapper, waar ik met eigen ogen heb kunnen constateren dat die krullen alleen maar werden gekort-wiekt. Niks verf.

'Waarom zei je eigenlijk meteen dat je advocaat was?' vraag ik hem zo'n twintig jaar later in het revalidatieoord waar hij nu al maandenlang verblijft. Dit gesprek vindt plaats tijdens ons ochtendkoffieritueel,

speculaasjes, rookwaar en – op zondag – de VPRO-televisie erbij.

‘Ach, waarschijnlijk om indruk op je te maken.’

‘En waarom droeg je van die grote pakken?’

‘Om mezelf op te pimpen.’

Dat eronder dat menerenpak een nog tengerder gestalte huisde dan ik vermoedde, zou ik pas een halfjaar later ontdekken.

‘God, wat ben je mager!’ Ik hoor het mezelf nog zeggen, opkijkend vanuit zijn – daarna ons en inmiddels mijn – bed. Toch een wel erg directe constatering voor een eerste liefdesnacht.

Maar hij lachte alsof ik hem een compliment had gegeven. Dezelfde reactie als op de plagerijen van zijn vrienden over dat geveerde haar. Onverstoorbaar glimlachend, stoïcijns. Zoals hij ook zijn ziekte ondergaat.

Over een week mag hij naar huis. Het gevaar dat 'de heer' nog een keer komt te vallen, is na maanden revalidatie wel geweken. Althans volgens de afdelingsarts van het gesticht zoals wij het gevaarte aan de rand van de stad gekscherend noemen.

Wij, dat zijn mijn mans oudste zoon, zus en ik. Zijn jongste woont in het buitenland.

'Gesticht'... Vroeger, toen alles nog gewoon was, zou ik mijn neus hebben opgehaald voor dit soort populistische humor. Maar in tijden van ziekte, teloorgang en loerende dood is er geen plaats voor elitaire hoogmoed.

Even nog heb ik de geriater, met zijn onbetrokken kop, toonloze stemgeluid en summiere informatie, ervan verdacht het nu wel welletjes te vinden. De riante revalidatiekamer met keukentje, afgescheiden slaaphoek en zweeftelevisie heeft 'de heer' lang genoeg bezet gehouden; nieuwe patiënten staan ongetwijfeld te trappelen, nou ja, trappelen... om te mogen worden opgekalefaterd.

Maar ik moet de ouderendeskundige gelijk geven; het is duidelijk te zien hoezeer mijn man deze laatste weken is opgeknapt.

Na langdurige bedlegerigheid, afgewisseld met vaak vallen en nauwelijks opstaan is hij geleidelijk weer in wankel evenwicht geraakt, ja, sukkelde hij de laatste week als een triomfantelijke slak zijn rollator achterna. Hij negeert zelfs de grote printletters op het hulpvehikel: 'niet zonder begeleiding naar beneden!'

Onlangs heb ik hem betrapt. Terwijl ik op zijn etage de lift uit kwam, zag ik hem voor de deur van de belendende lift staan: een oude student die zich niet laat ringeloren.

'Wat doe je daar?'

'Ik ga naar beneden. De krant lezen.'

De krant, jaja. *De Telegraaf*, zou hij bedoelen. Dit leesvoer waarnaar hij toen 'alles nog gewoon' was niet taalde, blijkt opeens een interessant fenomeen. Zodra hij het leestafeltje met *Libelle's*, *Margriet*'en en de ochtendkrant vol *Gesundes Volksempfinden* in het vizier krijgt, geeft hij zijn rollator de sporen. Zoals mijn kleindochter naar de brievenbus rent: 'Hoi! De *Donald Duck!*'

Hij doet waar hij zin in heeft, volhardt, zij het zonder enige ophef, in de rol van man van de wereld die nu eenmaal overal een uitzonderingspositie bekleedt.

Zelden roept hij de hulp in van een verpleegkundige; doet het nog liever in zijn luier.

En als een van hen hem haar willetje tracht op te leggen, reageert hij niet, maar meldt, zodra ze uit het zicht is, droogjes dat ze 'wel wat opdringerig is' of 'een beetje gek'.

Ook rookt hij onder mijn conspiratief toezicht een sigaar voor het open raam – met uitzicht op een troosteloze snelweg – en drinkt koffie uit ons eigen espressoapparaat, een koekje van eigen deeg erbij.

Iedere avond dineren wij in het restaurant beneden onder oranje lampen boven formicatafels. De ruimte staat onder het bewind van ene Sjanet, een toffe Amsterdamse met pronte borsten, een dito kont en doordringende stem. Vooral de schaarse mannelijke populatie dweept met deze doortastende dame, om maar te zwijgen van mijn mans visite.

We zitten nooit met z'n tweeën in het restaurant. Waar andere ouderen, al of niet in rolstoel, het moeten doen met het gezelschap van medebewoners, recipieert mijn man aan een eigen lange tafel, dat wil zeggen vier tafeltjes tegen elkaar.

Bijna dagelijks wordt hij omringd door tennisvrienden en mede-ex-advocaten die hun ogen ook al niet van Sjanet kunnen afhouden en daar ruitertlijk voor uitkomen: 'Wat een lekker mens!'

Oude corpsstudenten van goede familie of zij die daarvoor willen doorgaan zijn nu eenmaal dol op *Küchenpersonal*. Nog vers in mijn geheugen liggen de praatjes aan Aerdenhoutse tafels van rechtseballerige disgenoten: 'Die caissière van Albert Heijn, wat een snoepje; ik doe tegenwoordig iedere dag boodschappen, haha.' In het gezelschap van hun geforceerd glimlachende vrouw op de stoel die het dichtst bij de keuken staat.

'Laat die lul mij liever een complimentje geven,'

schiet het door mijn getergde mantelzorgstershoofd. Heb ik me dáárvoor, ondanks de barre omstandigheden, zo leuk mogelijk aangekleed en opgemaakt om de moed erin te houden?

Gelukkig heult mijn man nooit mee met dergelijke vijandelijke geiligheden, overigens het enige masculiene euvel dat ik hem in al die jaren af heb kunnen leren.

Iedere keer dat ik, tegenover of naast hem aan die tafel zit en zie hoe hij zit te genieten van de glazige soep – ‘die lepelt zo lekker weg’ – gaat er een steek van nostalgie door me heen. Ooit gingen we naar de beste restaurants, maar sinds zijn ziekte is hij fijnproever-af. Ook de kleffe patates frites met mayo-uit-een-pakje, de overcompacte gehaktbal en doorgekookte groenten, worden zonder enige klacht opgepeuzeld.

Had je hem vroeger moeten zien: een man van de wereld die dol was op oesters, op spaghetti aglio e olio met knoflook en een venijnig pepertje.

Reken maar dat hij die culinaire hoogstandjes thuis straks allemaal krijgt voorgeschoteld.

Reken maar dat ik hem ga verwennen. Zo’n mantelzorgster als ik kom je niet iedere dag tegen! De onbaatzuchtige beuk erin! Ons krijgen ze niet klein.

Jammer dat hij zich zal moeten zien te redden in een grachtenhuis dat totaal ongeschikt is voor iemand met vasculair parkinsonisme. Want zo heet de ziekte die mijn man parten speelt en, naar ik inmiddels heb begrepen, menige zeventiger.

Meevoelende generatiegenoten helpen me maar al te graag uit de droom (die ik niet eens koester): ‘Ach,

meid, wat erg voor jullie. Mijn vader had het ook. Op het laatst hing hij alleen nog maar in zijn stoel en zei hij geen woord meer. Zzzo zzzielig!

Meestal gaat vasculair parkinsonisme – niet schrikken hoor – over in vasculaire dementie. Dan komt er helemaal niks meer uit.’

En, ik kan mijn oren niet geloven: ‘Ja, beneden nog wel natuurlijk, maar daar merken ze zelf niks van, hoor.’

In de loop van zijn ziekte maak ik in onze kennis-senkring selectie op selectie; wie misplaatste, onheuse taal uitslaat, wie aardig en invoelend gedrag vertoont, wie echt meelevend heeft gebeld en wie niets van zich heeft laten horen.

Ooit vertelde hij me dat hij na het overlijden van zijn eerste vrouw een zwartboek bijhield met dezelfde onderverdeling.

In tijden van nood leer je je pappenheimers kennen.

Het grachtenhuis is zo patiëntvriendelijk mogelijk gemaakt. Zo heb ik een traplift laten installeren die zich voortslingert tot zijn werkkamer in de nok: een hoogglanzende, hagelwitte boa constrictor.

Deze slang neemt het trappenhuis grotendeels in beslag en ik heb er een exorbitant bedrag voor neer moeten tellen. Van zijn geld, dus dat scheelt weer.

Vandaag krijg ik een mollig gemeentemeisje – tegenwoordig vind ik iemand al gauw een meisje – over de vloer.

De naam van haar functie is me ontschoten of het ene oor in, het andere uit gegaan, zoals gebruikelijk bij beroepen waarover ik maar al te graag in het duister blijf tasten.

Haar naam ben ik ook vergeten. Daphne? Vooruit.

Daphne komt poolshoogte nemen. Of de accommodatie in ons huis wel door de beugel kan. Schoorvoetend. Is ze te jong en te onervaren voor zo'n verantwoordelijke gemeentebaan?

Aarzelend rondkijkend en met een behoedzaam lachje wil ze weten of er op de wc en in de badkamer wel handgrepen zijn bevestigd. En is er een inloopdouche? Zijn de drempels zo veel mogelijk verwij-

derd en/of toegankelijker gemaakt door middel van een zogenaamde drempelhulp?

Ja, alles is in orde, zeg ik, behalve zo'n glijbaantje – van juist niet-glijdende, stroeve makelij – ter overbrugging van de veel te hoge opstap van slaapvertrek naar badkamer.

Maar dat inconveniënt zal, beloof ik met een genereus gezicht, alsof ik het voor Daphnes plezier doe, zo snel mogelijk in orde worden gemaakt.

Het gemeentemeisje is een en al bewondering: 'Goed zeg, mevrouw, die traplift!'

En op mijn vraag of ze een kopje koffie wil: 'Ja hoor.'

Ja hoor. Bof ik even!

'Suiker? Melk? Nee? Lungo?'

'Wat zegt u?'

'Ik bedoel: geen espresso?'

'Nee, liever niet, hihi, van sterke koffie ga ik hieperen, hihi.'

'Haha. Zeg, eh, Daphne... Wordt zo'n lift eigenlijk vergoed door de gemeente?'

'Nee, mevrouw. Sorry.'

'Ook niet een gedeelte?'

'Nee, helaas. Dan had u eerder op moeten geven dat u er eentje nodig had.'

Het stemmetje krijgt opeens een irritant gedecideerde klank. Ze is wel degelijk op de hoogte; misschien is ze juist wel heel goed in haar vak!

Als ze haar koffie op heeft, maak ik korte metten: 'Nou, ik denk dat je zo wel een indruk hebt gekregen. Dank voor je komst.'

Doei, Daphne of hoe je ook heet; steek dat tweede kopje koffie maar in je dikke reet!

Daphne exit.

Met een zuur gezicht – daarvoor hoef ik niet in de spiegel te kijken – bel ik onze accountant: ‘Hallo, zeg, Frits, jij weet misschien of dat bedrag van die traplift te zijner tijd van de belasting kan worden afgetrokken?’

‘Nee, sorry, dat doen ze dit jaar niet meer.’

‘Waarom niet?’

‘Tsja, de wegen van de belasting zijn ondoorgrondelijk, hahahaha!’

Krijg de pest, Frits, niemand zo ergerlijk als een lachende accountant met slecht nieuws.

Tot slot neem ik mijn toevlucht tot, hoop ik, nog beter geïnformeerde regionen:

‘Nationale Nederlanden.’

‘Goedemiddag. Kunt u misschien nakijken of de zorg ook trapliften vergoedt?’

Het antwoord komt verrassend snel: ‘Nee, mevrouw, het spijt me. Die worden niet vergoed door de zorrrrg.’

Fuck off, trut, met je burgerlijke R.